

Bruxelles, den 10.1.2017
COM(2017) 12 final

**MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET, RÅDET,
DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG OG
REGIONSUDVALGET**

**Sikrere og sundere arbejde for alle - modernisering af EU's lovgivning og politik for
sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen**

{SWD(2017) 9 final}
{SWD(2017) 10 final}

INDLEDNING

I de sidste 25 år har EU været en frontløber, hvad angår fastsættelse af høje standarder på sit område for beskyttelse af arbejdstagerne mod sundheds- og sikkerhedsrisici på arbejdspladsen, og har også fremmet et højt beskyttelsesniveau i tredjelande. Politikken for sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen bidrager til målet om forbedring af arbejdstagernes sikkerhed og sundhed i EU. Ifølge de seneste tilgængelige data faldt antallet af arbejdstagere, der mistede livet i arbejdsulykker, med næsten 25 % set i forhold til 2008¹, dog med forskellige tendenser i de enkelte medlemsstater. Andelen af arbejdstagere i EU, som oplyser om mindst et sundhedsproblem, som var forårsaget eller blev forværret af arbejdet, faldt med næsten 10 %².

Over 1000
fatal accidents
less in 2013
compared to 2008
in EU-28

Investeringer i sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen giver i høj grad mening. De forbedrer borgernes liv ved at forebygge arbejdsrelaterede sygdomme og ulykker og har også en mærkbar positiv virkning på EU's økonomier. De fører til større produktivitet og effektivitet blandt virksomhederne. På makroøkonomisk plan bidrager de til den nationale konkurrenceevne³. Forskellige undersøgelser har vist, at arbejdsgiveren opnår en gevinst på to euro for hver euro, der bruges på sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen⁴.

EU's lovrammer har spillet en central rolle i udformningen af strategier for sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen på nationalt niveau og virksomhedsniveau. Den detaljerede efterfølgende evaluering af gældende EU-ret, som Kommissionen gennemførte med henblik på at kontrollere dens relevans, effektivitet og sammenhæng og den opnåede merværdi på EU-plan, bekræfter, at ambitionerne om at beskytte arbejdstagerne i tilstrækkelig grad opfyldes med de eksisterende rammer⁵. Denne Refit-evaluering omfattede rammedirektiv 89/391/EØF og 23 tilknyttede direktiver.

Konklusionen på evalueringen var, at den overordnede struktur i EU's lovgivning vedrørende sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen, bestående af et målrettet rammedirektiv suppleret med særdirektiver, generelt er effektiv og formålstjenlig. Der blev imidlertid udpeget visse specifikke bestemmelser i de enkelte direktiver, som er blevet forældede, og behovet for at finde effektive måder til at håndtere nye risici blev fremhævet. Den måde, hvorpå medlemsstaterne har omsat EU's direktiver om sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen, varierer betydeligt fra medlemsstat til medlemsstat. Overholdelsesomkostningerne varierer derfor og kan kun vanskeligt adskilles fra mere detaljerede nationale krav. Evalueringens klare konklusion var dog, at overholdelse af direktiverne om sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen er en større udfordring for SMV'er

**1 EUR spent =
at least 2 EUR
in return**

¹ Eurostat, European Statistics for Accidents at Work (ESAW) (online data code hsw_n2_02), EU-28.

² Eurostat, 2007 and 2013 EU-LFS ad hoc modules on accidents at work and work-related health problems. Skøn, som ikke omfatter NL, der ikke indberettede data for 2013, og FR, som havde indført store ændringer i sine spørgeskemaer mellem 2007 og 2013.

³ http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_protect/---protrav/---safework/documents/publication/wcms_215307.pdf.

⁴ *Calculating the international return on prevention for companies: costs and benefits of investments in occupational safety and health*, International Social Security Association; 2013.

⁵ Jf. SWD (2017)10, efterfølgende evaluering af Den Europæiske Unions direktiver om sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen (Refit-evaluering).

end for store virksomheder, og samtidig er antallet af alvorlige og dødbringende kvæstelser højere for SMV'er. Der er derfor behov for særskilte støtteforanstaltninger for at nå ud til SMV'erne og hjælpe dem med at forbedre deres overholdelse på en effektiv måde.

På grundlag af den detaljerede efterfølgende evaluering står det klart, at EU fortsat må investere i sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen for at forblive i forreste linje og sikre en effektiv beskyttelse af arbejdstagerne, også på baggrund af de ændrede forhold på arbejdspladsen og nye risici. Foranstaltninger vedrørende sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen bør nå ud til det størst mulige antal mennesker på arbejdspladsen, uanset hvilken type arbejdsforhold de befinder sig i, og uanset størrelsen af den virksomhed, de arbejder for. Overholdelse af reglerne vedrørende sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen bør være overkommelig for virksomheder af alle størrelser og bør kontrolleres effektivt på stedet. Foranstaltningerne skal være resultatorienterede og ikke unødigt bureaukratiske, og der bør gøres størst mulig brug af nye digitale redskaber til at lette gennemførelsen.

I sin betænkning fra 2015 om EU's strategiske ramme for sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen 2014-2020⁶ henledte Europa-Parlamentet også Kommissionens opmærksomhed på betydningen af gennemførelse, overholdelse og håndhævelse af lovgivningen om sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen samt en række øgede eller nye risici. Betænkningen fremhævede navnlig også behovet for at beskytte alle arbejdstagere uanset arbejdsgeberens størrelse og stillings- eller kontrakttypen.

Med disse fælles mål for øje og som en del af den overordnede strategi for moderne beskæftigelsesmæssige og sociale systemer i EU – som afspejlet i den brede høring om en europæisk søjle for sociale rettigheder, der blev lanceret i marts – ville følgende nøgleaktioner, der er nærmere beskrevet i bilag 1, give et nyt afsæt for EU's strategiramme for sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen⁷:

De tre vigtigste aktioner vedrørende sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen

- 1) Intensivering af kampen mod arbejdsbetinget kræft gennem lovgivningsforslag ledsaget af øget rådgivning og bevidstgørelse.
- 2) Hjælp til virksomhederne, navnlig mikrovirksomheder og SMV'er, med at overholde reglerne vedrørende sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen.
- 3) Samarbejde med medlemsstaterne og arbejdsmarkedets parter om at ophæve eller ajourføre forældede regler og igen at koncentrere bestræbelserne om at sikre bedre og bredere beskyttelse, overholdelse og håndhævelse i praksis.

⁶ Europa-Parlamentet: Betænkning om EU-strategirammen for sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen 2014-2020, (2015/2107(INI)) – 26.10.2015.

⁷ Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget om en EU-strategiramme for sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen 2014-2020, COM(2014) 332 final.

1. BEKÆMPELSE AF ARBEJDSBETINGET KRÆFT OG LØSNING AF PROBLEMERNE VEDRØRENDE FARLIGE KEMIKALIER

Det er blevet anslået, at i EU er 91 500-150 500 personer, som tidligere er blevet eksponeret for kræftfremkaldende stoffer på arbejdspladsen, for første gang blevet diagnosticeret med kræft i 2012. Hertil kommer, at 57 700-106 500 kræftdødsfald blev tilskrevet arbejdsrelateret eksponering for kræftfremkaldende stoffer i 2012; dette gør kræft til den største årsag til arbejdsrelaterede dødsfald i EU.

Det er næppe muligt at sætte tal på værdien af menneskeliv og mistet livskvalitet. De direkte omkostninger forbundet med arbejdsrelateret kræft i form af udgifter til sundhedspleje og produktivitetstab beløber sig mindst til omkring 4-7 mia. EUR om året. De indirekte omkostninger kan være på helt op til ca. 334 (242-440) mia. EUR om året⁸.

Work-related
cancer kills
**10 people
per hour**

De nationale foranstaltninger på dette område varierer betydeligt, hvilket har ført til forskellige niveauer for beskyttelse af arbejdstagerne i EU.

På EU-plan er der fastsat minimumsstandarder for beskyttelse af arbejdstagerne mod eksponering for kemikalier på arbejdspladsen gennem direktivet om kræftfremkaldende stoffer og mutagener (direktiv 2004/37), direktivet om kemiske agenser (direktiv 98/24) og asbestdirektivet (direktiv 2009/148). De supplerer foranstaltninger under forordning (EF) nr. 1907/2006 om registrering, vurdering og godkendelse af samt begrænsninger for kemikalier ("REACH-forordningen") og andre regler vedrørende kemikalier ved at fokusere på specifikke situationer på arbejdspladsen.

At least
32 MILLION
workers
exposed to
carcinogens

EU-dækkende grænseværdier for kemikalier fremmer et højere beskyttelsesniveau i hele EU, bidrager til at skabe mere lige konkurrencevilkår for virksomhederne og hjælper således virksomheder, der opererer på tværs af grænserne, med at opnå lavere efterlevelselsesomkostninger, da de kan bruge den samme teknologi til at beskytte arbejdstagerne på forskellige produktionsanlæg. Det er også muligt at opnå betydelige stordriftsfordele i forbindelse med de komplekse videnskabelige vurderinger, der ligger til grund for fastsættelsen af specifikke grænseværdier for kemikalier, hvilket kan give medlemsstaterne mulighed for at flytte flere finansielle midler til beskyttelses- og forebyggelsesforanstaltninger. Det er derfor vigtigt at revidere eller vedtage nye EU-grænseværdier for de farligste stoffer.

Efter forslaget om at ændre direktivet om kræftfremkaldende stoffer og mutagener og at fastsætte eller revidere bindende grænseværdier for erhvervsmæssig eksponering for 13 kemiske stoffer, der blev vedtaget den 13. maj 2016⁹, vedtager Kommissionen i dag et nyt forslag, som forbedrer beskyttelsen af fire mio. arbejdstagere i EU gennem en indsats over for yderligere en række kræftfremkaldende kemiske agenser. Den er fast besluttet på at fortsætte indsatsen for at forhindre dødsfald som følge af arbejdsrelateret kræft og andre helbredsproblemer gennem yderligere lovgivningsforslag.

⁸ "Work-related cancer in the European Union. Size, impact and options for further prevention. RIVM Letter report 2016-0010 W.P. Jongeneel et al.

⁹ COM(2016) 248.

Lovgivning, som skal forbedre beskyttelsen mod farlige stoffer og bekæmpe arbejdsbetinget kræft

- Anden ændring af direktivet om kræftfremkaldende stoffer og mutagener
- Senere ændringer af direktivet om kræftfremkaldende stoffer og mutagener planlægges for stoffer såsom formaldehyd, beryllium, cadmium, chrom (VI)-forbindelser og nikkelforbindelser. Der er blevet påbegyndt arbejde med henblik på efter planen at forelægge et nyt kommissionsforslag i begyndelsen af 2018.
- Sideløbende hermed vil der fortsat blive arbejdet på at øge relevansen og effektiviteten af direktivet om kemiske agenser gennem revision af eksisterende og fastsættelse af yderligere (vejledende) grænseværdier for erhvervsmæssig eksponering og biologiske grænseværdier i 2017 og 2018.

Der er et tvungende behov for et solidt videnskabeligt grundlag for at understøtte alle tiltag vedrørende sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen, navnlig hvad angår farlige kemikalier. Kommissionen vil søge råd fra Det Videnskabelige Udvalg vedrørende Grænseværdier for Erhvervsmæssig Eksponering eller fra Udvalget for Risikovurdering under Det Europæiske Kemikalieagentur. De videnskabelige vurderinger fra disse kilder vil danne grundlag for forslagene, der gøres til genstand for en konsekvensanalyse og en dialog mellem arbejdsmarkedets parter såvel som et trepartssamråd¹⁰.

På grundlag af resultaterne af "HazChem@Work"-undersøgelsen, som Kommissionen havde bestilt, vil der blive oprettet en database over erhvervsmæssig eksponering for en række farlige kemikalier¹¹ i begyndelsen af 2017. Dette vil være et vigtigt skridt i retning af bedre tilgængelighed og udveksling af data vedrørende sundhedsmæssige virkninger, eksponeringspotentiale og eksistensen af nationale grænseværdier for erhvervsmæssig eksponering med hensyn til prioriterede farlige stoffer. Desuden vil Kommissionen styrke og yderligere raffinere analysen af data, der er opnået ved hjælp af centrale informationskilder¹², og den vil arbejde aktivt for at muliggøre indsamlingen af data inden for rammerne af de europæiske statistikker over erhvervsbetingede sygdomme¹³. Et andet lovende tiltag er det europæiske initiativ vedrørende bioovervågning af mennesker (European Human Biomonitoring Initiative), som er et vigtigt nyt fælles initiativ, som finansieres under Horisont 2020 og af 26 medlemsstater og skal generere ny videnskabelig dokumentation på grundlag af harmoniserede data om kemisk eksponering og sundhed¹⁴.

¹⁰ I Det Rådgivende Udvalg for Sikkerhed og Sundhed på Arbejdspladsen.

¹¹ <http://www.hazchematwork.eu/>.

¹² Såsom europæiske arbejdsulykkesstatistikker, ad hoc-moduler om arbejdsulykker og andre arbejdsbetingede sundhedsproblemer under EU's arbejdsstyrkeundersøgelse, Eurofound's europæiske undersøgelse af arbejdsvilkårene eller den europæiske virksomhedsundersøgelse af nye risici og risici i fremvækst (ESENER), som gennemføres af Det Europæiske Arbejds miljøagentur. Forskning inden for sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen vil desuden blive støttet effektivt gennem inddragelse af relevante udgiftsområder under det 9. rammeprogram for forskning og innovation, og der vil blive indledt en dialog med de vigtigste modparter i verden, herunder f.eks. USA og Kina, for at få et mere fuldstændigt billede af EU's regler vedrørende sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen i en global kontekst og tilvejebringe mere pålidelige statistikker baseret på større grupper.

¹³ Forordning (EF) nr. 1338/2008 om fællesskabsstatistikker over folkesundhed og arbejdsmiljø (EUT L 354 af 31.12.2008, s. 70).

¹⁴ <http://www.eea.europa.eu/themes/human/human-biomonitoring>.

Beskyttelsen af arbejdstagerne mod eksponering for farlige kemikalier fremmes ved hjælp af direktiverne om sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen samt kemikalier og styrkes i betydeligt omfang ved hjælp af REACH-forordningen og andre retsakter om kemikalier. I en nylig udtalelse fra Refit-plattformen¹⁵ anerkendes komplementariteten mellem de to systemer, men det anbefales også, at Kommissionen øger bevidstheden og udsteder retningslinjer for deres gennemførelse, således at grænsefladerne mellem REACH-forordningen og lovgivningen om sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen fastlægges klart. Der foregår derfor yderligere arbejde både på videnskabeligt og administrativt plan for at fjerne enhver usikkerhed og alle overlapninger i udformningen og den praktiske anvendelse af denne fælles EU-ramme for løsning af problemerne vedrørende farlige kemikalier. Kommissionen har lovet at fremlægge en fælles strategi i 2017.

Lovgivningsmæssige tiltag skal følges op gennem effektiv gennemførelse på arbejdspladsen. I den forbindelse vil Det Europæiske Arbejdsmiljøagentur gennemføre en kampagne om sunde arbejdspladser med fokus på farlige stoffer i 2018-2019, og Udvalget af Arbejdstilsynschefer vil offentliggøre relevante retningslinjer som f.eks. en vejledning om forebyggelse af eksponering for respirabelt krystallinsk silikatstøv.

2. HJÆLP TIL VIRKSOMHEDERNE MED AT OVERHOLDE REGLERNE VEDRØRENDE SIKKERHED OG SUNDHED PÅ ARBEJDSPLADSEN.

2.1. Støtte til mikrovirksomheders og SMV'ers overholdelse

Den juridiske forpligtelse til at vurdere de sundheds- og sikkerhedsmæssige risici på arbejdspladsen fra sag til sag, under hensyntagen til de særlige forhold på de enkelte arbejdspladser, er kernen i EU's lovgivning om sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen. Denne individuelle behandling af sagerne sikrer den fleksibilitet, der er nødvendig for at skræddersy risikovurderingerne, de forebyggende foranstaltninger og uddannelsen til den specifikke sektor, som virksomheden udøver sine aktiviteter i, virksomhedens størrelse, køns- og alderssammensætning i arbejdsstyrken, nye risici osv. I praksis gøres der dog ikke altid brug af denne fleksibilitet.

Som det fremgår af evalueringen, har mikrovirksomheder og SMV'er svært ved at indføre de nødvendige foranstaltninger til forvaltning af sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen. Mikrovirksomhederne udgør næsten 93 % af alle virksomheder i EU¹⁶. Kun 69 % af mikrovirksomhederne erklærer, at de foretager regelmæssige risikovurderinger af sikkerheden og sundheden på arbejdspladsen (set i forhold til 96 % af de større virksomheder)¹⁷. Det er ikke, fordi de er mindre villige til at beskytte deres arbejdstagere, men skyldes mere begrænsede finansielle, tekniske og menneskelige ressourcer samt mangel på viden og ekspertise set i forhold til større virksomheder.

¹⁵ http://ec.europa.eu/smart-regulation/refit/refit-platform/docs/recommendations/opinion_chemicals.pdf

¹⁶ Eurostat, SBS, online data code sbs_sca_r2, reference year 2012.

¹⁷ Kontekst for og aftaler om arbejdsmiljø i mikrovirksomheder og små virksomheder i EU – SESAME-projektet, European Risk Observatory, EU-OSHA, 2016.

Alle berørte parter, herunder først og fremmest SMV'erne selv¹⁸, er enige om, at på dette område er undtagelser for SMV'er ikke den rette fremgangsmåde, da de frygter, at det muligvis kan mindske beskyttelsen af små og mellemstore virksomheders arbejdstagere. Desuden er der betydelig dokumentation, der peger mod en større risiko for alvorlige kvæstelser og dødsfald i mikrovirksomheder og små virksomheder end i større virksomheder¹⁹. Overholdelsen bør imidlertid gøres enklere og mindre bekostelig, og dette kræver særlige støtteforanstaltninger for SMV'er og mikrovirksomheder.

På grundlag af evalueringens resultater vil Kommissionen i samarbejde med Det Europæiske Arbejds miljøagentur tilrettelægge en revision, hvor medlemsstaterne og arbejdsmarkedets parter kan udveksle bedste praksis om måder, hvorpå de kan nedbringe omkostningerne til overholdelse af reglerne for SMV'er og dermed øge overholdelsen (f.eks. økonomiske incitamenter, digitale redskaber osv.) og samtidig opretholde samme beskyttelsesniveauer for arbejdstagerne, uanset størrelsen af den virksomhed, de arbejder for. Det står dog klart, at de har brug for mere viden og støtte samt klare og effektive procedurer for at opnå en højere grad af overholdelse.

Bedst mulig udnyttelse af risikovurderinger

For at hjælpe virksomhederne med at udnytte de obligatoriske risikovurderinger og forebyggende foranstaltninger samt uddannelsen bedst muligt stiller Kommissionen i dag en **praktisk vejledning til rådighed**²⁰.

Bortset fra de generelle retningslinjer i vedlagte dokument vil Kommissionen i 2017 færdiggøre og formidle mere detaljeret og målrettet vejledning om risikostyring inden for landbrug og fiskeri. I 2017 vil der blive offentliggjort en interaktiv e-vejledning om køretøjers sikkerhed i arbejdsmæssig sammenhæng. Forvaltning af sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen i disse højrisikosektorer er særligt udfordrende, og antallet af ulykker er blandt de højeste. Retningslinjerne vil hjælpe arbejdsgivere, navnlig i SMV'er, til effektivt at forbedre forebyggelsen af ulykker og helbredsskader. Kommissionen vil også involvere Enterprise Europe Network i at øge kendskabet og give støtte til SMV'er i den forbindelse.

På nationalt plan er der ligeledes flere og flere medlemsstater, der fokuserer en væsentlig del af deres indsats vedrørende politikken for sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen på at nå ud til mikrovirksomheder og SMV'er og stille effektive redskaber til rådighed for disse. Medlemsstaterne opfordres i denne forbindelse til ligeledes at understrege betydningen af

¹⁸ Svar fra Den Europæiske Organisation for Håndværk og Små og Mellemstore Virksomheder (UEAPMe) på den offentlige høring om EU's nye rammepolitik for sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen, 26.8.2013.

¹⁹ Kilde: EU-OSHA, Kontekst for og aftaler om arbejdsmiljø i mikrovirksomheder og små virksomheder i EU – SESAME-projektet. European Risk Observatory Literature Review, 2016. Kan findes på: <https://osha.europa.eu/da/tools-and-publications/publications/contexts-and-arrangements-occupational-safety-and-health-micro/view>.

²⁰ Jf. SWD (2017)9 - Health and Safety at Work is Everybody's Business – A practical guidance for employers.

resultatorienterede risikovurderinger og at udveksle bedste praksis om forebyggende foranstaltninger og uddannelse.

Brug af internetbaserede redskaber

Kommissionen opfordrer medlemsstaterne til fuldt ud at integrere brugen af internetbaserede redskaber til risikovurdering i deres retssystemer.

Endelig yder Det Europæiske Arbejdsmiljøagentur et vigtigt bidrag gennem sine oplysningskampagner samt udvikling og spredning af online, interaktive risikovurderingsredskaber. Deres internetbaserede interaktive risikoanalyseredskab (OiRA)²¹ samt lignende nationale internetbaserede redskaber (f.eks. i Nederlandene, Irland og Polen) er særligt nyttige, fordi de giver adgang til gratis sektorspecifikke oplysninger og vejleder arbejdsgiverne i alle trin i risikovurderingsprocessen og således automatisk skaber dokumentation, der kan benyttes som bevis på overholdelse og som et middel til at overvåge effektiviteten af risikostyringsplanen. Sådanne redskaber bør i høj grad gøres til genstand for videreudvikling, og deres anvendelse skal anerkendes og integreres i nationale krav til overholdelse af risikovurderingsforpligtelserne.

Aktionerne 'relateret til det internetbaserede interaktive risikoanalyseredskab (OiRA)

- Hidtil er 93 internetbaserede interaktive risikoanalyseredskaber (OiRA) blevet offentliggjort, og 30 er under udvikling. Der er blevet gennemført 44 614 risikovurderinger med redskaberne til dato.
- Med EU's finansielle og tekniske støtte og aktivt samarbejde med nationale partnere og arbejdsmarkedets parter på sektorplan bør følgende mål kunne nås senest i 2018 med særligt fokus på prioriterede sektorer:
 - **150 offentliggjorte OiRA-redskaber og**
 - **100 000 risikovurderinger gennemført med redskaberne.**

2.2. Bistand til erhvervslivet med at dække hurtigt voksende arbejdspladsrelaterede sikkerheds- og sundhedsrisici

I forbindelse med den efterfølgende evaluering blev der peget på en række stigende problemer, som virksomhederne har brug for mere støtte til at løse: stress, muskel- og

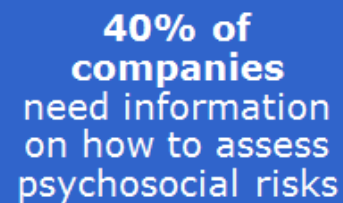
²¹ <http://www.oiraproject.eu/>.

knoglelidelser og arbejdsstyrkens stadig større forskelligartet, især med hensyn til aldersspredning.

- *Psykosociale risici*

Psykosociale risici og arbejdsrelateret stress er blandt de mest udfordrende — og hastigst voksende — problemer vedrørende sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen. Mere end halvdelen af arbejdsstyrken i EU oplyser, at stress er almindeligt på deres arbejdsplads²², og fire ud af ti mener, at problemet ikke håndteres hensigtsmæssigt. Stress på arbejdspladsen har alvorlige virkninger for produktiviteten:

- Stress tegner sig for ca. halvdelen af de mistede arbejdsdage, da fraværet er relativt langvarigt.
- Stress forringer arbejdstagernes præstationer og kan føre til en femdobling af antallet af arbejdsulykker.
- Ca. en femtedel af personaleomsætningen er forbundet med stress på arbejdspladsen.

40% of
companies
need information
on how to assess
psychosocial risks

Psykosociale risici er komplekse, flerdimensionelle problemstillinger. Dårligt helbred kan skyldes en bred vifte af faktorer, som er knyttet til arbejdspladsen eller andre faktorer.

Rammedirektivet skaber en retlig forpligtelse for arbejdsgiverne til at beskytte arbejdstagere mod alle risici på arbejdspladsen. Visse individuelle direktiver om sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen (f.eks. direktivet om skærme) indeholder bestemmelser, som indirekte er knyttet til forebyggelse af psykosociale risici. Rammeaftalen mellem arbejdsmarkedets parter på EU-plan om stress på arbejdspladsen²³ understreger relevansen af rammedirektivet. Det Europæiske Arbejds miljøagentur gennemfører oplysningstiltag og, inden for rammerne af en fælles europæisk kampagne om stress og psykosociale risici, som blev gennemført i 2014-2015, stillede det en praktisk e-vejledning om styring af psykosociale risici²⁴, som er udformet for at opfylde behovene blandt arbejdsgivere og arbejdstagere i små virksomheder, til rådighed.

Der er flere forskellige tilgange i medlemsstaterne. Nogle nævner ikke eksplicit psykosociale risici i lovgivningen om sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen, mens andre fremhæver, at det er nødvendigt at betragte dem som en del af sikkerheden og sundheden på arbejdspladsen. En række medlemsstater kræver psykosociale risikovurderinger, og nogle få heriblandt går ind for inddragelse af en ekspert. En enkelt medlemsstat har fastlagt bindende retningslinjer for forebyggelse af psykologiske risici. Medlemsstaterne udvikler ligeledes ikkelovgivningsmæssige tilgange (trepartsorganer, vejledning, bevidstgørelse, ledelsesstandarder osv.).

For at forbedre arbejdstagernes beskyttelse i praksis er det nødvendigt at øge arbejdsgivernes bevidsthed og give dem yderligere vejledninger og redskaber. I vejledningen, som Kommissionen offentliggjorde i dag, præciserer den, at i henhold til de eksisterende EU-

²² <https://osha.europa.eu/da/themes/psychosocial-risks-and-stress>.

²³ <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=521&langId=en&agreementId=1106>.

²⁴ <http://hw2014.healthy-workplaces.eu/en/tools-and-resources/a-guide-to-psychosocial-risks>.

bestemmelser er arbejdsgiverne forpligtet til at beskytte arbejdstagerne mod psykosociale risici, og at der skal tages behørigt hensyn til disse risici i risikovurderingsprocessen. Dokumentet beskriver konkrete ikkebindende redskaber og ressourcer, som arbejdsgiverne kan anvende til på effektiv vis at behandle psykosociale risici i risikovurderingen. Kommissionen vil samarbejde med Det Europæiske Arbejdsmiljøagentur og Det Rådgivende Udvalg for Sikkerhed og Sundhed på Arbejdspladsen om at afdække god praksis med henblik på fremme og formidling og vil give Udvalget af Arbejdstilsynschefer mandat til at udarbejde en vejledning i vurdering af kvaliteten af risikovurderinger og risikohåndteringsforanstaltninger vedrørende psykosociale risici.

- *Risici i forbindelse med muskel- og knoglelidelser*

Eksposering for ergonomiske risikofaktorer er et af de største problemer vedrørende sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen i EU i dag. Gentagen eksposering for disse risici kan føre til arbejdsrelaterede muskel- og knoglelidelser — en af de alvorligste og mest udbredte arbejdsrelaterede sygdomme, som giver anledning til store omkostninger for enkeltpersoner, virksomheder og samfundet generelt. Ifølge resultaterne af undersøgelsen af arbejdsstyrken fra 2013 er arbejdsrelaterede muskel- og knoglelidelser i dag den mest udbredte type af arbejdsrelaterede helbredsproblemer og den største årsag til arbejdsbetinget fravær. De tegner sig for ca. 60 % af alle arbejdsbetingede helbredsproblemer i EU og for 60 % af alle tilfælde af sygefravær og permanent uarbejdsdygtighed.

Ergonomiske risici er komplekse og flerdimensionale. Når de forekommer på arbejdspladsen, kan de forårsage helbredsproblemer eller forværre allerede eksisterende problemer. Forskellige job er forbundet med meget forskellige eksposeringer, og der er betydelige alders-, livsstils- og kønsbestemte forskelle, som der skal tages højde for.

Denne kategori af risici dækkes i øjeblikket af forskellige EU-direktiver (2002/44 - vibrationer, 90/269 - manuel håndtering af byrder og 90/270 - arbejde ved skærmterminaler) og af rammedirektivet. Andre EU-direktiver har en indirekte indvirkning på forebyggelsen af arbejdsrelaterede muskel- og knoglelidelser. Blandt de ikkelovgivningsmæssige initiativer kan nævnes Det Europæiske Arbejdsmiljøagents oplysningskampagner (2000 og 2007) og Udvalget af Arbejdstilsynschefers kampagne (2007-2008) om håndhævelse af direktivet om "manuel håndtering af byrder" inden for sundhedspleje, transport, byggeri og anlæg samt detailhandel.

Der er forskel på, hvordan medlemsstaterne har omsat (eller gennemført) EU's nuværende rammer for sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen — f.eks. for så vidt angår direktiv 90/269/EØF, hvor visse medlemsstater har fastsat juridisk bindende grænseværdier eller tærskelværdier; i andre tilfælde er disse grænser indeholdt i vejledningen til lovgivningen, anbefalinger eller andre indikatorer. Medlemsstaterne udvikler ligeledes ikkelovgivningsmæssige tilgange (vejledning, bevidstgørelse, ledelsesstandarder osv.).

Også i dette tilfælde ønsker Kommissionen at forbedre beskyttelsen i praksis ved at præcisere arbejdsgivernes forpligtelse til at sikre beskyttelse mod denne type risici og at tage dem i betragtning i risikovurderingsprocessen samt at hjælpe arbejdsgiverne med at opfylde deres forpligtelser. Der vil også blive indledt samarbejde med Det Europæiske Arbejdsmiljøagentur og Det Rådgivende Udvalg for Sikkerhed og Sundhed på Arbejdspladsen om at afdække god praksis for fremme og formidling, og udarbejdelsen af Udvalget af Arbejdstilsynschefers vejledning i vurdering af kvaliteten af risikovurderinger og risikohåndteringsforanstaltninger vedrørende ergonomiske risici vil også blive indledt.

- *Risikovurderinger, der tager højde for forskelligartethed*

Rammedirektivet skaber en retlig forpligtelse for arbejdsgiveren til at træffe de nødvendige foranstaltninger til beskyttelse af alle arbejdstageres sikkerhed og sundhed. Det bestemmer, at særligt følsomme risikogrupper skal beskyttes mod farer, som for dem er særligt alvorlige.

Risikohåndteringsforanstaltningerne skal derfor tage hensyn til de særlige risici, som kvinder og mænd, unge arbejdstagere, ældre arbejdstagere, indvandrere og handicappede står over for, og forudsætter udformning af specifikke forebyggende og beskyttende foranstaltninger på grundlag af disse grupper af arbejdstageres krav. I evalueringen blev der navnlig peget på behovet for at intensivere aldersspecifik risikovurdering, men de samme principper gælder for alle sårbare arbejdstagere.

Antallet af personer over 60 i EU stiger på nuværende tidspunkt med omkring to millioner om året, hvilket er dobbelt så hurtigt som før 2007. I 2030 vil ældre arbejdstagere udgøre næsten en fjerdedel af den samlede arbejdsstyrke. Mange ældre arbejdstagere forlader arbejdsmarkedet for tidligt, ofte på grund af helbredsproblemer, herunder problemer, der skyldes dårlige arbejdsvilkår.

I EU-strategirammen for sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen 2014-2020 peges der på de demografiske ændringer og den aldrende arbejdsstyrke som nogle af de vigtigste udfordringer, og der foreslås en række foranstaltninger, som i øjeblikket er under udarbejdelse. Det Europæiske Arbejds miljøagenturs kampagne (2016-2017) "Sunde arbejdspladser for alle aldre" er et af de mest betydningsfulde initiativer i verden og øger kendskabet til dette emne i hele EU.

EU's medlemsstater varierer både med hensyn til den demografiske situation og med hensyn til deres retlige og institutionelle rammer. En integreret politisk ramme findes kun i et begrænset antal medlemsstater, men for de fleste medlemsstater er befolkningens og arbejdsstyrkens aldring en politisk prioritet, som resulterer i et varieret sæt foranstaltninger (herunder på området for sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen) til forøgelse af ældres deltagelse i arbejdsstyrken. Alle medlemsstater har gennemført pensionsreformer, og stater med en ældre befolkning har hævet pensionsalderen og begrænset adgangen til tidlig pensionering samt indført økonomiske incitamenter til at ansætte ældre mennesker.

For så vidt angår kønsspørgsmål, foreligger der dokumentation for, at arbejdsrelaterede risici for kvinders sikkerhed og sundhed er blevet undervurderet, og kønsneutrale tilgange har bidraget til, at der er blevet givet mindre opmærksomhed og færre ressourcer til forebyggelse af de arbejdsrelaterede risici, som kvinder oplever.

For at leve op til disse voksende problemer vedrørende sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen gøres der i vejledningen opmærksom på nødvendigheden af at foretage risikovurderinger, som tager højde for forskelligartethed, og at være opmærksom på særlige forhold vedrørende alder, køn og andre demografiske kendetegn. Der gøres samtidig opmærksom på, at antagelser ikke bør foretages alene på grundlag af sådanne kendetegn. Risikovurderingen bør tage hensyn til de krav, som arbejdet stiller, set i forhold til den enkeltes evner og sundhed. Dokumentet indeholder desuden en praktisk vejledning for arbejdsgiverne i at lade risikovurderingerne afspejle de alders- og kønsrelaterede risici.

Aktioner vedrørende hurtigt voksende arbejdspladsrelaterede sikkerheds- og

sundhedsrisici

- Publikation om eksempler på bedste praksis i forvaltningen af psykosociale risici og ergonomiske risici.
- Udvikling af relevante principper for tilsynsførende med hensyn til aldersspecifik risikovurdering.

Livsstilsrelaterede risikofaktorer – såsom usund kost, fysisk inaktivitet, rygning og skadelig anvendelse af alkohol – bidrager til den tunge byrde, som kroniske sygdomme udgør i hele Europa. Dette medfører en direkte trussel mod arbejdstagernes sundhed og har også en indvirkning på arbejdstagernes og virksomhedernes produktivitet, og på økonomien, samt på bæredygtigheden af effektive, tilgængelige og robuste sundhedssystemer. Arbejdspladsrelaterede initiativer vedrørende sundhedsdeterminanter er et vigtigt middel til fremme af arbejdstagernes trivsel.

3. AJOURFØRING OG OPHÆVELSE AF FORÆLDEDE REGLER, ET NYT FOKUS FOR BESTRÆBELSERNE PÅ AT FREMME OVERHOLDELSE, EN BREDERE DÆKNING OG BEDRE HÅNDHÆVELSE OG OVERVÅGNING

3.1. Ajourføring af EU's lovgivning og ophævelse af forældede bestemmelser

Selv om den detaljerede efterfølgende evaluering har bekræftet, at EU-lovgivningen om sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen, bestående af rammedirektivet og de tilhørende særdirektiver, generelt er effektiv og formålstjenlig, blev det også konstateret, at der er plads til forbedringer i form af ophævelse eller ajourføring af en række forældede bestemmelser.

For at løse dette problem vil Kommissionen som et første skridt iværksætte og inden for to år afslutte et program for ophævelse eller ajourføring af forældede bestemmelser i direktiverne. Med programmet søges det at opnå klarere, mere sammenhængende og mere relevante regler, som, hvor det er muligt, forenkler og mindsker den administrative byrde for virksomheder og retshåndhævende myndigheder, under forbehold af at det muliggør opretholdelse eller forbedring af arbejdstagernes beskyttelse. På grundlag af en stærk tradition for trepartsdialog om sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen på nationalt plan og EU-plan vil forslagene om ændring af direktiverne om nødvendigt blive udarbejdet i tæt samarbejde med Det Rådgivende Udvalg for Sikkerhed og Sundhed på Arbejdspladsen og under medvirken af arbejdsmarkedets parter og regeringsekspertter.

Med udgangspunkt i den efterfølgende evaluering har Kommissionen udpeget følgende seks direktiver som prioriteter:

- *Arbejdspladser (89/654)*

Moderne IT-teknologier og nye arbejdsformer såsom arbejde ved hjælp af platforme medfører, at et stigende antal arbejdstagere lejlighedsvis eller regelmæssigt arbejder uden for arbejdsgiverens lokaler. I denne forbindelse viser resultaterne af evalueringen, at et skift i retning af en mere dynamisk opfattelse af begrebet "arbejdsplads" synes at være nødvendig.

Præcisering af begrebet "arbejdsplads" og ajourføring/forenkling/ophævelse af bilagene til direktivet vil blive anset for at afspejle ændringer i arbejdsformerne.

- *Skærmterminaler (90/270)*

Teknologien har ændret sig drastisk, siden direktivet om skærmterminaler blev vedtaget i begyndelsen af halvfemserne. Nogle former for teknologi, som er omhandlet i direktivet, er ikke længere i brug, og de relevante bestemmelser kunne eventuelt ophæves. Andre spørgsmål, der skal overvejes, er tekniske ajourføringer af nogle af de definitioner, der anvendes i direktivet, herunder definitionen af "arbejdsstation" samt visse undtagelser, som muligvis er forældede.

- *Signalgivning i forbindelse med sikkerhed og sundhed under arbejdet (92/58)*

Bilag II til direktiv 92/58/EØF indeholder en liste over krav, hvad angår sikkerhedsskilte, herunder de piktogrammer, der skal anvendes. Ligeledes hedder det i bilag II, punkt 1.3, at "de anvendte piktogrammer kan afvige en smule fra eller gøres mere detaljerede end illustrationerne i punkt 3, under forudsætning af at de har en tilsvarende betydning og ikke bliver vanskeligere at forstå". Evalueringen pegede på en vis usikkerhed med hensyn til, i hvilket omfang standard EN ISO 7010 vedrørende skiltning kan anses for at opfylde kravene i direktiv 92/58/EØF (navnlig hvad angår de anvendte piktogrammer). Nogle medlemsstater har slået til lyd for tilpasning af direktivet til standard EN ISO 7010 for at sikre en større harmonisering af sikkerhedsskilte i hele EU.

For at forenkle og tydeliggøre de eksisterende forpligtelser vil tilpasning af bilagene for at tage hensyn til EN ISO 7010 eller en henvisning til disse standarder i direktivet blive overvejet.

- *Biologiske agenser (2000/54)*

I evalueringen stilles der spørgsmål vedrørende direktivets anvendelsesområde, navnlig om behovet for at ajourføre listen over biologiske agenser i bilag III. Det vil derfor blive overvejet at ajourføre bilag III.

- *Lægehjælp om bord (92/29)*

Evalueringen pegede på et eventuelt behov for at revidere og ajourføre den obligatoriske fortegnelse over lægemidler, som direktivet indeholder bestemmelser om.

I evalueringen rejses også spørgsmålet om overensstemmelse med internationale standarder, såsom Den Internationale Søfartsorganisation (IMO) — Life Saving Appliances (LSA) Code 4.15.1.8, ISO 3864-1:2011 (Grafiske symboler — Sikkerhedsfarver og sikkerhedsskilte), Den Internationale Arbejdsorganisations konvention om søfarendes arbejdsforhold fra 2006 og konventionen om arbejdsforhold i fiskerisektoren. Desuden synes anvendelsen af nyt teknisk

udstyr til at forbedre behandling og diagnosticering af sygdomme og/eller forebyggelse af ulykker at være en mulighed for større fartøjer.

- *Personlige værnemidler (89/656)*

En teknisk ajourføring af direktivet vil blive overvejet med henvisning til definitionen af personlige værnemidler (PV'er), navnlig for så vidt angår de nuværende udelukkelse af udstyr til nødhjælps- og redningstjenestepersonale såsom brandmænd.

- *Yderligere ajourføringer*

Andre direktiver kan gøres til genstand for lignende tekniske ajourføringer (f.eks. direktiv 2004/37 om kræftfremkaldende stoffer og mutagener og direktiv 98/24 om kemiske agenser), og der vil blive lagt særlig vægt på bilagene til de forskellige direktiver for at vurdere, hvordan de kan fremtidssikres bedre.

3.2. Tilskyndelse af medlemsstaterne til at revidere deres nationale lovgivning om sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen

Inden for sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen fastlægger EU mindstekrav, men medlemsstaterne kan gå videre og vedtage mere detaljerede bestemmelser, som giver arbejdstagerne yderligere beskyttelse. I den forbindelse er det væsentligt, at der er fokus på øget beskyttelse, og at virksomhederne ikke pålægges unødvendige administrative byrder. Rammedirektivet giver medlemsstaterne fleksibilitet med hensyn til bestemmelser om f.eks. dokumentation for risikovurderingen for at muliggøre tilpasning af foranstaltningerne på grundlag af f.eks. virksomhedernes størrelse, arten af deres aktiviteter og arten og omfanget af risiciene.

I de senere år har man kunnet konstatere en meget kærkommen tendens blandt medlemsstaterne til at gennemgå deres lovgivningsmæssige rammer for at opnå forenkling og samtidig opretholde eller forbedre beskyttelsen. Der er mange fordele ved dette. Andelen af virksomhederne, der opfatter reglerne vedrørende sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen som komplekse, varierer rent faktisk fra 14-67 % i EU²⁵. Dette tyder på, at en betydelig del af den administrative byrde, der påhviler virksomhederne, skyldes nationale forskelle snarere end EU's minimumskrav, selv om der ikke tilsvarende er nogen tegn på, at der vil være flere arbejdsulykker og erhvervs sygdomme i systemer, hvor byrden opfattes som værende mindre.

Eksempler på interaktion på EU-plan/nationalt plan

- Krav om, at risikovurderinger udarbejdet af arbejdsgiverne certificeres af en ekstern konsulent. Der findes ikke en sådan forpligtelse i rammedirektivet, men er blevet indført i visse nationale bestemmelser og indebærer direkte omkostninger for virksomhederne.
- Krav om underskrevne dokumenter og andre dokumentationskrav for udnævnelsen af forskellige aktører inden for sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen, hvor EU's regler (f.eks. direktivet om byggepladser (92/57/EØF)) kun kræver udnævnelse.

²⁵ EU-OSHA, Den anden europæiske virksomhedsundersøgelse af nye risici og risici i fremvækst (ESENER-2), 2014. Kan findes på: <https://osha.europa.eu/da/surveys-and-statistics-osh/esener>.

Kommissionen kan spille en vigtig støttende rolle i denne proces for at sikre, at medlemsstaterne anvender muligheden for at lære af hinandens gode praksis og har den fornødne ekspertise.

Reduktion af de administrative byrder

- Kommissionen vil indlede en peer review-proces med det specifikke mål at mindske den administrative byrde i de nationale lovgivninger, samtidig med at arbejdstagernes beskyttelse opretholdes.

Som en reaktion på EU-strategirammen for sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen 2014-2020 har 17 medlemsstater vedtaget nationale strategier for sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen, som er det centrale redskab til tilpasning af de nationale politikker til nye behov og prioriteringer. De mest effektive rammer, f.eks. den tyske og den slovakiske strategi, fastsætter specifikke foranstaltninger og fastlægger indikatorer til overvågning og opfølgning. Det anbefales på det kraftigste, at alle medlemsstater hurtigst muligt vedtager nationale strategier, der omfatter prioritering af revision og ajourføring af den nationale lovgivning med det specifikke formål at ophæve overflødige bestemmelser og lette de administrative byrder, hvor det er muligt, især for små virksomheder og mikrovirksomheder.

Ved vurderingen af gennemførelsen af den nuværende strategiramme i 2018 vil Kommissionen fokusere på gennemførelsen af prioriteringerne i denne meddelelse, herunder status og anbefalinger vedrørende reduktion af de administrative byrder på grundlag af peer review-processen.

På EU-plan vil gennemførelsen af gældende EU-ret blive understøttet gennem styrket samarbejde med medlemsstaterne, arbejdsmarkedets parter og arbejdstilsynene. Kommissionen vil prioritere de sager, hvor overtrædelser er af særlig stor betydning, og hvor afhjælpende foranstaltninger sandsynligvis vil have en betragtelig indvirkning. Håndhævelse af reglerne i individuelle sager påhviler medlemstaternes myndigheder.

3.3. Tilskyndelse af medlemsstaterne til at sikre en bred dækning af politikker vedrørende sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen

- *Selvstændige*

Retsgrundlaget for EU's lovgivning om sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen, artikel 153 i TEUF, fastsætter således, at EU kan lovgive med henblik på at forbedre arbejdsmiljøet for at beskytte arbejdstagernes sundhed og sikkerhed.

I denne forbindelse er det vigtigt at bemærke, at EU-Domstolen har fastslået, at klassificering som "selvstændig erhvervsdrivende" i henhold til national ret ikke er til hinder for, at en person klassificeres som arbejdstager i EU-retlig forstand, hvis vedkommendes uafhængighed kun er fiktiv og dermed skjuler, at der foreligger et ansættelsesforhold (Allonby-dommen, sag C-256/01).

Selvstændige tegner sig for 16,4 % af den samlede beskæftigelse i EU. En meget stor andel arbejder inden for engroshandel og detailhandel, men også i højrisikosektorer som landbrug,

skovbrug, fiskeri samt bygge- og anlægssektoren. På grund af det særlige forhold, at selvstændige arbejder under eget tilsyn, kan det være komplekst og belastende at anvende principperne om risikovurdering, uddannelse, høringer osv. på deres situation, da disse principper bygger på et ansættelsesforhold mellem arbejdstager og arbejdsgiver.

I tilfælde, hvor selvstændige arbejder side om side med arbejdstagere, er denne sondring imidlertid mindre indlysende. Desuden kan selvstændiges handlinger/forsømmelser i denne sammenhæng have virkninger for arbejdstagernes sundhed og sikkerhed. Der er to specifikke direktiver om sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen, som dækker situationer, hvor en sådan risiko er mere udbredt, nemlig direktiv 92/57/EØF om byggepladser og direktiv 93/103/EF om fiskerfartøjer, hvis anvendelsesområde omfatter selvstændige, der arbejder side om side med arbejdstagere.

Under hensyntagen til at mange selvstændige arbejder i højrisikosektorer, tilskynder en rådshenstilling om selvstændige medlemsstaterne til at fremme deres sikkerhed og sundhed og lade dem være omfattet af anvendelsesområdet for deres nationale lovgivning. Den fastsætter også, at "selvstændige [...], uanset om de arbejder alene eller sammen med andre, [er] udsat for de samme sundheds- og sikkerhedsmæssige risici som lønmodtagere."

Inden vedtagelsen af Rådets henstilling medtog meget få medlemsstater selvstændige i deres nationale lovgivning om sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen. Siden vedtagelsen har ca. halvdelen af medlemsstaterne medtaget dem i deres lovgivning med en vis variation i definitionen af selvstændige, anvendelsesområdet for den relevante lovgivning og omfanget af deres forpligtelser. Medlemsstaterne opfordres til fuldt ud at gennemføre henstillingen.

På et arbejdsmarked under hastig forandring og med fremkomsten af nye former for arbejde og øget usikkerhed om arbejdstageres og selvstændiges status bliver spørgsmålet om anvendelsen af sundheds- og sikkerhedsreglerne på alle arbejdstagere endnu vigtigere, når ulykker og erhvervs sygdomme skal forebygges.

- *Personer, der er beskæftiget med husligt arbejde i private husholdninger*

EU-lovgivningen om sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen forpligter ikke medlemsstaterne til at lade personer, der er beskæftiget med husligt arbejde i private husholdninger²⁶, være omfattet af anvendelsesområdet for deres nationale regler om sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen, og ikke alle dele af gældende EU-ret på dette område er særlig velegnet hertil, herunder f.eks. specifikke krav i arbejdspladsdirektivet om flugtveje og nødudgange og skiltning heraf.

I Den Internationale Arbejdsorganisations konvention om hushjælp²⁷ hedder det dog, at enhver hushjælp har ret til et sikkert og sundt arbejdsmiljø, og at dette princip skal gennemføres med behørig hensyntagen til de særlige kendetegn ved husarbejde. Indtil videre har seks medlemsstater ratificeret konventionen: Belgien, Tyskland, Finland, Irland, Italien og Portugal.

I ca. halvdelen af medlemsstaterne findes der regler for sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen, som dækker personer, der er beskæftiget med husligt arbejde i private husholdninger. Deres erfaringer kan bidrage til at skabe tilsvarende høje standarder i alle medlemsstater, hvad angår sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen, og at beskytte de

²⁶ I henhold til rammedirektiv 89/391/EØF om sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen er disse benævnt "hushjælp".

²⁷ C189 - Domestic Workers Convention, 2011 (No. 189).

skønsmæssigt 2,5 millioner personer i EU, der arbejder som hushjælp. Det kan også hjælpe medlemsstater, som ratificerer ovennævnte konvention fra Den Internationale Arbejdsorganisation, med at overholde deres internationale forpligtelser.

I begyndelsen af 2018 vil Kommissionen i samarbejde med Den Internationale Arbejdsorganisation invitere nationale myndigheder, arbejdsmarkedets parter og repræsentanter for civilsamfundet til en konference for at gøre status over udviklingen og tilskynde til ratificering og pragmatisk gennemførelse med udgangspunkt i eksempler på bedste praksis.

3.4. Styrkelse af håndhævelse og en forebyggelseskultur

I betragtning af betydningen af håndhævelsen af reglerne på området for sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen er det af afgørende betydning, at medlemsstaterne opfylder forpligtelsen til at sikre tilsyn og håndhævelse på stedet og får de nødvendige ressourcer hertil.

Kommissionens rolle som "traktaternes vogter" er at sørge for, at EU-lovgivningen håndhæves korrekt, om nødvendigt ved hjælp af overtrædelsesprocedurer. Kommissionen vil påtage sig denne rolle i overensstemmelse med meddelelsen "*Bedre resultater gennem bedre anvendelse*" (C(2016) 8600), der blev vedtaget den 13. december 2016.

Det fremgik af den efterfølgende evaluering, at retlige krav kombineret med tilsyn er betydningsfulde årsager til, at virksomhederne udvikler politikker for sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen og træffer relevante foranstaltninger. Tilsyn kan rent faktisk bidrage til en reel forebyggelseskultur. Undersøgelser viser, at tilsyn har håndgribelige virkninger for forholdene i virksomhederne med hensyn til sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen i form af en reduktion af antallet af skader efter tilsynet²⁸. Der blev konstateret et fald på 22 % i antallet af skader i løbet af de følgende 3 år på konkrete individuelle anlæg, som var blevet undersøgt og pålagt straf²⁹. Nyere undersøgelser bekræfter, at tilsyn fører til et fald i antallet af skader på arbejdspladsen³⁰. Bedre resultater med hensyn til tilsyn med sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen giver et fald i antallet af alvorlige kvæstelser³¹.

Og alligevel varierer tilsynsfrekvensen betydeligt mellem medlemsstaterne og generelt, og mindst 50 % af mikrovirksomhederne og SMV'erne og 25 % af de større virksomheder har ikke været genstand for tilsyn en eneste gang inden for de seneste tre år.

Den måde, hvorpå tilsynet foretages, varierer meget fra medlemsstat til medlemsstat og i visse tilfælde også inden for de enkelte medlemsstater. I nogle tilfælde fokuserer tilsynet på at

²⁸ Evalueringsrapporten om kvalitetskontrollen i bilag 1 viste, at selv om der på makroøkonomisk plan ikke kan konstateres nogen sammenhæng mellem antallet af ulykker og tilsynsfrekvensen, viser evalueringsmaterialet på mere mikroøkonomisk plan, at håndhævelse, og navnlig det forhold, at inspektørerne både håndhæver lovgivningen og vejleder om gennemførelsen, bidrager til overholdelsen af gældende lovgivning om sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen.

²⁹ Citeret i OECD 2000. Building an evidence base for the Health and Safety Commission Strategy to 2010 and beyond: A literature review of interventions to improve health and safety compliance, Health and Safety Executive 2004.

³⁰ David I. Levine Michael W. Toffel, Matthew S. Johnson, Randomized Government Safety Inspections Reduce Worker Injuries with no detectable job loss, Science, 18. maj 2012, s. 907-911.

³¹ Ved hjælp af resultaterne med hensyn til tilsyn med sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen kan den tid, som mistes som følge af kvæstelser blandt arbejdstagerne, forudsiges: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/9316705>.

kontrollere overholdelsen og pålægge sanktioner. I andre tilfælde går det videre og omfatter bistand til virksomhederne med at finde bedre metoder til at opnå overholdelse.

Samarbejde mellem arbejdsmarkedets parter, handelsorganisationer og arbejdstilsynene er afgørende for forebyggelse af ulykker og sygdomme, navnlig i mikrovirksomheder og SMV'er. Kommissionen vil også øge sin støtte til udarbejdelse af bedre standarder og retningslinjer, navnlig via Udvalget af Arbejdstilsynschefer. I evalueringen erkendes Udvalget af Arbejdstilsynscheferes vigtige rolle i processen med at indkredse bedste praksis vedrørende medlemsstaternes håndhævelse og tilsyn og udvalgets bidrag til kompetenceopbygning og retningslinjer for arbejdstilsynene. Udvalget af Arbejdstilsynschefer vil arbejde på at styrke relevant og målrettet uddannelse af tilsynsførende på EU-plan.

For at nå ud til mikrovirksomheder og SMV'er i en situation med begrænsede ressourcer er arbejdstilsynene nødt til at arbejde sammen med andre myndigheder for at benytte enhver lejlighed til at udbrede kendskabet til eksisterende forpligtelser og forebyggende foranstaltninger og reducere virksomhedernes byrde som følge af overlappende tilsynsforanstaltninger. Platformen for forbedring af samarbejdet i forbindelse med imødegåelse af sort arbejde³² er et meget godt eksempel på, hvordan et sådant samarbejde mellem myndighederne kan oprettes og bidrage til bevidstgørelse, gensidig forståelse, konkrete initiativer og fælles aktioner på EU-plan.

På baggrund af de nye forhold, der gør sig gældende på arbejdsmarkedet, er det yderst vigtigt, at arbejdstagerne allerede kender til emnet sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen, når de kommer ud på arbejdsmarkedet. Dette kræver ikke blot livslang læring for fagfolk inden for sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen, men også integration af sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen i alle uddannelsessektorer. Nationale arbejdstilsyn og nationale myndigheder spiller en afgørende rolle i denne henseende. Dette vil være endnu et vigtigt element i Udvalget af Arbejdstilsynscheferes samarbejde, peer review-processen og gennemførelsen af strategirammen.

3.5. Udvikling af overvågningsredskaber

Evidensbaserede politikker forudsætter sammenlignelige og aktuelle data af høj kvalitet. Med henblik på at give input til den fremtidige politiske udvikling vil der derfor fortsat internt i Kommissionen og i samarbejde med andre aktører som f.eks. Det Europæiske Arbejds miljøagentur og Eurofound blive arbejdet på udviklingen af EU-dækkende dataindsamling. Dette vil f.eks. omfatte redskaber til overvågning af effektiviteten af de retlige rammer for sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen og fortsat registrering af virkningerne, metodologisk arbejde om spørgsmål vedrørende utilstrækkelig dækning og rapportering, for så vidt angår dataindsamling til de europæiske arbejdsulykkesstatistikker, og bestræbelser på at tilvejebringe en pilotdataindsamling til de europæiske statistikker over erhvervsbetingede sygdomme. Det vil også omfatte undersøgelse af muligheden for at sikre ajourførte data på EU-plan om frekvensen af arbejdsulykker opdelt efter virksomhedsstørrelse. Der vil også blive udarbejdet nye udgaver af de eksisterende flerårige EU-undersøgelser³³ senest i 2020. Ligeledes vil der blive gjort en betydelig indsats for at

³² Europa-Parlamentets og Rådets afgørelse (EU) 2016/344 af 9. marts 2016 om en europæisk platform for forbedring af samarbejdet i forbindelse med imødegåelse af sort arbejde.

³³ Europæisk virksomhedsundersøgelse af nye arbejdsmiljørisici og risici i fremvækst, European Working Conditions Surveys (undersøgelser af arbejdsvilkårene i Europa), EU's arbejdsstyrkeundersøgelse, ad hoc-modulet om arbejdsulykker og arbejdsbetingede sundhedsproblemer.

udvikle bedre data om eksponering. Brugen af nye IKT-løsninger, som skal forbedre informationsgrundlaget, vil blive undersøgt.

Forskning inden for sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen vil desuden blive støttet effektivt gennem inddragelse af relevante udgiftsområder under det niende rammeprogram for forskning og innovation, og en dialog med de vigtigste modparter i verden, herunder f.eks. USA og Kina, vil blive indledt for at få et mere fuldstændigt billede af EU's regler vedrørende sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen i en global kontekst.

KONKLUSION

25 års erfaring med politikken for sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen på EU-plan og den detaljerede efterfølgende evaluering af gældende EU-ret giver os mulighed for at drage konklusioner, som kan anvendes fremover. En moderne politik for sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen skal bestå af klare, ajourførte regler på EU-plan og på nationalt plan. Virksomhederne skal have hjælp til at overholde reglerne og drage størst mulig fordel af deres indsats vedrørende sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen i form af sundere, gladere og mere produktive arbejdstagere. Dette gælder især for mikrovirksomheder og små virksomheder, hvor de potentielle positive virkninger af bedre sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen er størst, men som samtidig har vanskeligt ved at forstå og anvende de eksisterende regler.

Mens bindende regler, som håndhæves i praksis, er afgørende, er en kultur, hvor reglerne overholdes i virksomheder af alle størrelser og blandt arbejdstagerne det, der virkelig gør en forskel i praksis. En sådan kultur for overholdelse af reglerne bør udvikles fra uddannelsens begyndelse, det være sig i faglig uddannelse eller lederudvikling. Den skal understøttes gennem løbende oplysningskampagner og udveksling af bedste praksis og konstant udvikles gennem tilsyn, som ideelt set går videre end blot kontrol og sanktioner og bidrager til at kortlægge bedre metoder til overholdelse. Den sociale dialog har ydet et enormt bidrag til forbedring af sundheden og sikkerheden på EU-plan, nationalt plan, sektorplan og virksomhedsplan. Den har ikke mistet sin relevans i den aktuelle situation. Tværtimod vil den sociale dialog være afgørende for gennemførelsen af de aktioner, som denne meddelelse omhandler.

En moderne politik for sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen afhænger af, at mange aktører arbejder sammen på grundlag af sund fornuft og en fælles overbevisning om, at høje standarder for beskyttelse af befolkningens sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen angår os alle.

BILAG 1

Liste over aktioner vedrørende sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen

Aktion	Aktører	Hvornår	
Bekæmpelse af arbejdsbetinget kræft og løsning af problemerne vedrørende farlige kemikalier			
1	Anden ændring af direktivet om kræftfremkaldende stoffer	Europa-Kommissionen	Primo 2017
2	Tredje ændring af direktivet om kræftfremkaldende stoffer	Europa-Kommissionen	Primo 2018
3	Fjerde liste over vejledende grænseværdier i direktivet om kemiske agenser	Europa-Kommissionen	Primo 2017
4	Database over erhvervsmæssig eksponering for visse farlige kemikalier	Europa-Kommissionen	Primo 2017
5	Kampagne om sunde arbejdspladser - farlige stoffer	Det Europæiske Arbejds miljøagentur	2018-2019.
Hjælp til virksomhederne med at overholde reglerne vedrørende sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen			
1	Bevidstgørelse af SMV'erne med henblik på at fremme OiRA og tilsvarende nationale redskaber	Medlemsstaterne og arbejdsmarkedets parter med støtte fra Europa-Kommissionen og Det Europæiske Arbejds miljøagentur	2017
2	Fuld integration af brugen af internetbaserede redskaber til risikovurdering i de nationale retsordener. Anerkendelse af OiRA og lignende redskaber som overholdelse af forpligtelsen vedrørende risikovurdering.	Medlemsstaterne	Medio 2018
3	Opfyldelse af følgende mål: - 150 offentliggjorte OiRA-redskaber og 100 000 risikovurderinger gennemført med OiRA.	Det Europæiske Arbejds miljøagentur	Medio 2018

5	Vejledning om risikoforebyggelse på små fiskerfartøjer.	Europa-Kommissionen	Primo 2017
6	Vejledning om bedste praksis med hensyn til anvendelsen af reglerne vedrørende sikkerhed og sundhed inden for landbrug, husdyrbrug, gartneri og skovbrug.	Europa-Kommissionen	Primo 2017
7	Publikation om eksempler på bedste praksis i forvaltningen af psykosociale risici og ergonomiske risici.	Det Europæiske Arbejdsmiljøagentur	Primo 2018
Ophævelse eller ajourføring af forældede regler og sikring af bedre og bredere beskyttelse, overholdelse og håndhævelse i praksis			
1	Ajourføring af direktivet om skærmterminaler (90/270)	Europa-Kommissionen i samråd med Det Rådgivende Udvalg for Sikkerhed og Sundhed på Arbejdspladsen og arbejdsmarkedets parter	Igangværende 2017-2018, skal afsluttes ultimo 2018
2	Ajourføring af direktivet om signalgivning i forbindelse med sikkerhed og sundhed under arbejdet (92/58)		
3	Ajourføring af direktivet om biologiske agenser (2000/54)		
4	Ajourføring af direktivet om lægehjælp om bord (92/29)		
5	Ajourføring af arbejdspladsdirektivet (89/654)		
6	Ajourføring af direktivet om personlige værnemidler (89/656)		
7	Fuldstændig gennemførelse af Rådets henstilling om selvstændige	Medlemsstaterne	Ultimo 2018
8	En konference om personer, der er beskæftiget med husligt arbejde i private husholdninger	Europa-Kommissionen (sammen med Den Internationale Arbejdsorganisation)	Primo 2018
9	Ratificering af Den Internationale Arbejdsorganisations konvention om hushjælp.	Medlemsstaterne	Medio 2018
10	Opfordring af medlemsstaterne til at indlede en peer review-proces med det specifikke mål at mindske den administrative byrde i de nationale lovgivninger, samtidig med at	Europa-Kommissionen	Igangværende 2017-2018

	arbejdstagernes beskyttelse opretholdes.		
11	Første rapport om peer review-processen	Europa-Kommissionen	Ultimo 2017
12	Ajourføring af de nationale strategier for sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen, som afspejler prioriteringerne i denne meddelelse og omfatter de første resultater af peer review-processen	Medlemsstaterne	Ultimo 2017
13	Ajournførte fælles principper for arbejdstilsyn vedrørende sundhed og sikkerhed	Udvalget af Arbejdstilsynschefer	2017
14	Vejledning om god praksis med hensyn til anvendelsen af reglerne vedrørende sikkerhed og sundhed gennem reduktion af risici forbundet med arbejdsrelateret anvendelse af køretøjer	Europa-Kommissionen/Det Europæiske Arbejds miljøagentur	2017
15	Fælles standarder for uddannelsesprogrammer for tilsynsførende	Udvalget af Arbejdstilsynschefer	2018
16	En e-håndbog om grænseoverskridende håndhævelse	Udvalget af Arbejdstilsynschefer	2018
17	Udvikling af relevante principper for tilsynsførende med hensyn til aldersspecifik risikovurdering.	Medlemsstaterne og Udvalget af Arbejdstilsynschefer	Primo 2018